

**COOPERATIVE MEASURES OF THE PREVENTION INSPECTOR WITH
SELF-GOVERNMENT BODIES IN PREVENTING OFFENSES**

Qudratov Javohir Sherzod o‘g‘li

Cadet Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

Annotation

This article examines the role of the prevention inspector and the importance of cooperation with self-governing bodies in preventing offenses. Special attention is paid to the legal framework, organizational forms, and practical mechanisms of interaction with local community institutions and public organizations. The article substantiates that effective cooperation contributes to the early detection of offenses, resolution of social problems, and strengthening of legality within society. Existing challenges, their causes, and recommendations aimed at improving the efficiency of joint preventive measures are also analyzed. The research findings are intended to enhance the overall system of crime prevention.

Keywords

prevention inspector, self-governing bodies, community institutions, crime prevention, cooperation, public oversight.

**Mavzu: Profilaktika inspektorining o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan
huquqbuzarliklarni oldini olish bo‘yicha hamkorlikdagi chora tadbirlari.**

Qudratov Javohir Sherzod o‘g‘li

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI IIV AKADEMIYASI KURSANTI

**Kalit so‘zlar: profilaktika inspektori, o‘zini o‘zi boshqarish organlari, mahalla,
huquqbuzarliklar profilaktikasi, hamkorlik, jamoatchilik nazorati.**

Annotatsiya

Mazkur maqolada huquqbuzarliklarning oldini olish tizimida profilaktika inspektorining o‘rni va uning o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan hamkorligini tashkil etishning

dolzarb jihatlari tahlil etiladi. Xususan, mahalla institutlari, fuqarolar yig'inlari va jamoatchilik tuzilmalari bilan o'zaro hamkorlikning huquqiy asoslari, tashkiliy shakllari hamda amaliy mexanizmlari yoritib beriladi. Maqolada profilaktika inspektori va o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasidagi hamkorlik huquqbuzarliklarni erta aniqlash, ijtimoiy muammolarni bartaraf etish va aholi o'rtasida qonuniylikni mustahkamlashda muhim omil ekani asoslab beriladi. Shuningdek, mavjud muammolar, ularning kelib chiqish sabablari va hamkorlik samaradorligini oshirishga qaratilgan taklif hamda chora-tadbirlar ishlab chiqiladi. Tadqiqot natijalari huquqbuzarliklar profilaktikasini takomillashtirishga xizmat qiladi.

Ключевые слова: инспектор профилактики, органы самоуправления, махалля, профилактика правонарушений, взаимодействие, общественный контроль.

Аннотация

В данной статье анализируются актуальные вопросы взаимодействия инспектора профилактики с органами самоуправления граждан в сфере предупреждения правонарушений. Особое внимание уделяется правовым основам, организационным формам и практическим механизмам сотрудничества с махаллинскими структурами и общественными объединениями. Обосновывается значение совместной деятельности инспектора профилактики и органов самоуправления в раннем выявлении правонарушений, устранении социальных проблем и укреплении законности в обществе. Также рассматриваются существующие проблемы, причины их возникновения и предлагаются практические меры по повышению эффективности взаимодействия. Выводы статьи могут быть использованы для совершенствования системы профилактики правонарушений.

Kirish

Bugungi globallashuv va jamiyat taraqqiyoti sharoitida huquqbuzarliklarning oldini olish masalasi davlat va jamiyat oldida turgan eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Aholi xavfsizligini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish hamda ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlash bevosita huquqbuzarliklar profilaktikasi tizimining samarali faoliyatiga bog'liqdir. Ushbu jarayonda ichki ishlar organlari, xususan, profilaktika inspektorlarining o'rni va mas'uliyati alohida ahamiyat kasb etadi. Chunki profilaktika inspektori huquqbuzarliklarning kelib chiqish sabab va shart-sharoitlarini aniqlash, ularni bartaraf etish hamda aholining huquqiy ongini yuksaltirishda asosiy ijrochi bo'g'in hisoblanadi. Shu bilan birga, huquqbuzarliklarni faqatgina huquqni muhofaza qiluvchi organlar sa'y-harakatlari bilan to'liq bartaraf etish mumkin emas. Amaliyot shuni ko'rsatadiki, bu borada jamoatchilikning faol ishtiroki, ayniqsa o'zini o'zi boshqarish organlari bilan o'zaro hamkorlik muhim ahamiyatga ega. Mahalla fuqarolar yig'inlari, jamoatchilik tuzilmalari va boshqa o'zini o'zi boshqarish institutlari jamiyatdagi ijtimoiy muhitni chuqur bilishi, aholining kundalik muammolaridan xabardorligi bilan ajralib turadi. Shu sababli profilaktika inspektorining mazkur organlar bilan uzviy hamkorligi huquqbuzarliklarning oldini olishda samarali mexanizm sifatida namoyon bo'ladi. So'nggi yillarda huquqbuzarliklar profilaktikasini kuchaytirish, profilaktika inspektorlarining faoliyatini takomillashtirish hamda mahalla institutining rolini oshirishga qaratilgan keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu islohotlar doirasida profilaktika inspektorining nafaqat nazorat qiluvchi, balki ijtimoiy muammolarni hal etishga ko'maklashuvchi, aholi bilan yaqin hamkorlikda ishlovchi mas'ul shaxs sifatidagi mavqei mustahkamlanmoqda. Aynan shu nuqtai nazardan, o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorlikdagi chora-tadbirlarni ilmiy va amaliy jihatdan tahlil qilish dolzarb masalaga aylanmoqda. Mazkur maqolada profilaktika inspektorining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan huquqbuzarliklarni oldini olish borasidagi hamkorligi, uning huquqiy asoslari, tashkiliy shakllari hamda

amaliy ahamiyati yoritib beriladi. Shuningdek, amaldagi tizimdagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinib, hamkorlik samaradorligini oshirishga qaratilgan taklif va xulosalar ilgari suriladi.

Asosiy qism

Huquqbuzarliklarning oldini olish tizimi jamiyat xavfsizligini ta‘minlashda muhim ahamiyat kasb etuvchi murakkab va ko‘p bosqichli jarayon hisoblanadi. Ushbu jarayonda profilaktika inspektorining faoliyati alohida o‘rin tutib, u huquqbuzarliklarning kelib chiqish sabablarini aniqlash, ijtimoiy xavfli holatlarni barvaqt bartaraf etish hamda aholining huquqiy madaniyatini oshirishga qaratilgan chora-tadbirlarni amalga oshiradi. Profilaktika inspektorining faoliyati bevosita aholi bilan bog‘liq bo‘lib, uning samaradorligi ko‘p jihatdan o‘zini o‘zi boshqarish organlari bilan o‘rnatilgan hamkorlik darajasiga bog‘liqdir. O‘zini o‘zi boshqarish organlari, xususan mahalla fuqarolar yig‘inlari jamiyatdagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishda, aholining kundalik muammolarini aniqlashda va ularni hal etishda muhim institut hisoblanadi. Mahalla hududida istiqomat qiluvchi fuqarolarning turmush tarzi, ijtimoiy ahvoli, muammolari va ehtiyojlari eng avvalo ushbu tuzilma orqali ma‘lum bo‘ladi. Shu sababli profilaktika inspektorining mahalla bilan hamkorligi huquqbuzarliklarning oldini olishda asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘ladi. Ushbu hamkorlik huquqbuzarlikka moyil shaxslarni aniqlash, ijtimoiy xavfli oilalar bilan manzilli ishlash va nizoli vaziyatlarni huquqiy yo‘l bilan hal etishda muhim ahamiyatga ega. Profilaktika inspektori va o‘zini o‘zi boshqarish organlari o‘rtasidagi hamkorlikning huquqiy asoslari amaldagi qonunchilik hujjatlarida belgilab qo‘yilgan bo‘lib, unda tomonlarning vakolatlari, majburiyatlari va o‘zaro mas‘uliyati aniq ko‘rsatilgan. Ushbu huquqiy asoslar hamkorlikni tizimli va rejalashtirilgan holda olib borish imkonini beradi. Xususan, hududda jamoat tartibini saqlash, profilaktik tadbirlarni tashkil etish, fuqarolarning murojaatlarini ko‘rib chiqish hamda ijtimoiy

muammolarni hal etishda qo'shma ish rejalarining ishlab chiqilishi amaliyotda samarali natijalar bermoqda. Amaliy jihatdan hamkorlikning eng muhim shakllaridan biri bu profilaktik tadbirlarni birgalikda tashkil etishdir. Masalan, huquqiy targ'ibot ishlari, davra suhbatlari, uchrashuvlar va tushuntirish ishlari aholi o'rtasida huquqbuzarliklarning salbiy oqibatlarini anglashga xizmat qiladi. Bu jarayonda mahalla faollari, nuroniylar, xotin-qizlar va yoshlar yetakchilarining ishtiroki profilaktik tadbirlarning ta'sirchanligini oshiradi. Profilaktika inspektori tomonidan beriladigan huquqiy ma'lumotlar mahalla orqali aholiga tez va aniq yetkaziladi. Shuningdek, huquqbuzarliklarning oldini olishda ijtimoiy muammolarni bartaraf etish muhim o'rin tutadi. Ishsizlik, oilaviy nizolar, maishiy zo'ravonlik, voyaga yetmaganlar bilan bog'liq muammolar ko'pincha huquqbuzarliklarning kelib chiqishiga sabab bo'ladi. Profilaktika inspektori o'zini o'zi boshqarish organlari bilan hamkorlikda ushbu muammolarni aniqlab, tegishli tashkilotlarga yo'naltirish orqali ularning huquqbuzarlikka aylanishining oldini oladi. Bu esa profilaktik faoliyatning ijtimoiy yo'naltirilganligini ko'rsatadi. Hamkorlik jarayonida axborot almashinuvi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mahalla raislari va jamoatchilik faollari tomonidan hududdagi muammoli holatlar haqida tezkor ma'lumot berilishi profilaktika inspektoriga vaziyatni o'z vaqtida baholash va zarur choralarni ko'rish imkonini beradi. Shu bilan birga, profilaktika inspektori tomonidan olib borilayotgan ishlar natijalari haqida mahallaga ma'lumot berilishi o'zaro ishonchni mustahkamlaydi va jamoatchilik nazoratini kuchaytiradi. Biroq amaliyotda hamkorlik samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, tashkiliy muvofiqlashtirishning yetarli emasligi, mas'uliyatning aniq taqsimlanmagani, ayrim hollarda jamoatchilik faolligining pastligi hamkorlik samaradorligini pasaytiradi. Shu sababli profilaktika inspektori va o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasidagi hamkorlikni yanada mustahkamlash, uni zamonaviy yondashuvlar asosida tashkil etish zarurati mavjud.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, huquqbuzarliklarning oldini olish tizimida profilaktika inspektorining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan o'zaro hamkorligi jamiyatda barqarorlik va qonuniylikni ta'minlashning muhim shartlaridan biri hisoblanadi. Mazkur hamkorlik huquqbuzarliklarning kelib chiqish sabab va shart-sharoitlarini barvaqt aniqlash, ularni bartaraf etish hamda aholining huquqiy madaniyatini yuksaltirishga xizmat qiladi. Tadqiqot jarayonida aniqlanganidek, profilaktika inspektorining faoliyati faqatgina nazorat va majburlov choralariga asoslanib qolmasdan, balki ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan kompleks yondashuvni talab etadi. O'zini o'zi boshqarish organlari, xususan mahalla fuqarolar yig'inlari hududdagi ijtimoiy muhitni chuqur bilishi, aholining ehtiyoj va muammolaridan xabardorligi bilan profilaktik faoliyatning samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Profilaktika inspektori va mahalla o'rtasidagi uzviy hamkorlik huquqbuzarlikka moyil shaxslar bilan manzilli ishlash, ijtimoiy xavfli holatlarni bartaraf etish hamda nizoli vaziyatlarni huquqiy yo'l bilan hal etish imkonini beradi. Bunday yondashuv huquqbuzarliklarning oqibatlarini bilan kurashishdan ko'ra, ularning oldini olishga qaratilgan profilaktik faoliyatni kuchaytiradi. Shuningdek, hamkorlik doirasida amalga oshirilayotgan huquqiy targ'ibot ishlari, profilaktik tadbirlar va jamoatchilik nazorati jamiyatda qonunga hurmat tuyg'usini shakllantirishga xizmat qiladi. Aholi o'rtasida huquqiy ong va madaniyatning oshishi esa huquqbuzarliklar sonining kamayishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Bu borada profilaktika inspektorining mahalla faollari, nuroniylar, yoshlar va xotin-qizlar bilan birgalikdagi faoliyati muhim ahamiyat kasb etadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mavjud hamkorlik tizimida ayrim tashkiliy va amaliy muammolar saqlanib qolmoqda. Jumladan, mas'uliyatni aniq belgilash, axborot almashinuvi va faoliyatni muvofiqlashtirish masalalarida kamchiliklar mavjud. Shu sababli profilaktika inspektori va o'zini o'zi boshqarish organlari o'rtasidagi hamkorlikni yanada takomillashtirish,

zamonaviy boshqaruv usullari va raqamli texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Bu esa hamkorlikning ochiqqligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Umuman olganda, profilaktika inspektorining o'zini o'zi boshqarish organlari bilan huquqbuzarliklarni oldini olish bo'yicha hamkorlikdagi chora-tadbirlari jamiyat xavfsizligini ta'minlashda strategik ahamiyatga ega. Mazkur yo'nalishda tizimli va izchil ish olib borish, amaliyotda mavjud muammolarni bartaraf etish hamda hamkorlik mexanizmlarini yanada rivojlantirish huquqbuzarliklar profilaktikasining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Karimov, I.A. *Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch*. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
2. Mirzayev, B. *Huquqiy madaniyat asoslari*. — Toshkent: Akademnashr, 2020.
3. Komilov, N. *Ma'naviyat asoslari*. — Toshkent: O'zbekiston, 2002.
4. Jo'rayev, M. *Jadidlarning ma'rifiy qarashlari*. — Toshkent: Fan, 2010.
5. Saidov, A. *Huquqiy ong va madaniyat*. — Toshkent: Yuridik adabiyot, 2018.
6. Mamarasulov, D. *Huquqbuzarliklarning oldini olishda tarbiyaning o'rni*. — "Ijtimoiy fanlar" jurnali, 2020, №3